NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În ediția de față a BIBLIEI de la 1688 se urmărește redarea textului într-o formă cît mai apropiată de ceea ce se presupune că era româna veche în epoca respectivă. Observațiile atente asupra ediției *princeps* și asupra celor două manuscrise, 45 și 4 389, au determinat colectivul de editori să ajungă la următoarele principii de transcriere a slovelor chirilice susceptibile de interpretări :

a) ѕ final postconsonantic a fost transcris prin *-u*, dar neexistînd nici un indiciu sigur de echivalență fonetică a lui cu ъ (ierul mic) final, acesta din urmă nu a fost notat.

b) ѕ final după vocală, întîlnit destul de rar în cele trei texte, a fost transcris de asemenea prin *-u* : дєсацїѕ (de saţiu).

c) ѡ final, notat cu remarcabilă consecvență în formele de perfect simplu, pers. I sg. (мѣ скѹлѡ = mă sculaiu), în derivatele cu sufixul *-tor* (жѕдікѧторїѡ=judecătoriu) și în finalul unor substantive terminate în consoană (чєрїѡ=ceriu) sau în vocală (ґраѡ= graiu), a fost transcris prin *-iu*.

d) ѣ în poziție *e* (чѣрє=cêre) și în poziție *i* (ѩгуптѣнїн=eghiptênii) a fost transcris prin *ê*, în restul cazurilor el fiind transcris, ca de obicei, prin *-ea*. Tot prin *ê* a fost transcris uneori și ꙗ (мѕꙗрє = muiêre), datorită frecventelor alternante cu ѧ ; în restul cazurilor, ѣ a fost transcris prin *ia* (тъꙗт =tăiat, дєспѹꙗт = despuiat) sau *ea* (нѧм=neam, ne-am, дмнннаца=dimineaţa) (pentru detalii, vezi ST.L. FAC., p. 49—51. SL.L., p. 49—51).

e) ѧ în poziție *-e*, *-i* (жѕнґѧрє, кѣтрнлєлѧ) a fost transcris tot prin *ê* (junghêre, vêtrilele). În celelalte cazuri, ѧ a fost redat prin diftongii *ea* și *ia*. În unele cuvinte de origine slavă, cu ѧ în etimon, slova a fost transcrisă prin *ea*, *ia* chiar dacă în silaba următoare erau *e*, *i* (нєпрїѧтнннѕл = nepriiatinul, боѧрїн= boiarii). În poziție finală, ѧ a fost transcris în cîteva cazuri prin *-ă*, din considerente de morfologie istorică (апропїѧ=apropiă, жѕнгїѧ =junghiă).

f) Deși valoarea dominantă a lui ъ este aceea de *ă*, iar a lui ѫ, aceea de *î*, numeroasele cazuri de alternanță grafică au impus transcrierea lor potrivit pronunției actuale (мънтѕн/мѫнтѕн=mîntui ; гърлъ=gîrlă ; кърѫрнлѕ=cărările etc.), inclusiv celei dialectale (мънїє =mănie, пънне=pâine, пънъ=pănă, рѫдкѧ= rădica, ънякїн =rănichii).

g) Frecventa alternanță a consoanelor *-ş / -şi*, *-ţ / -ţi-* (сорц/ сорци=sorţ / sorţi, ґрънц / ґрънци= grăiţ / grăiţi, скоꙁєш / скосєшн= scoseş / scoseşi), se reflectă ca atare în textul ediției de față.

h) ч final suprascris a fost transcris uneori prin *-ce*, în spiritul textului (ннч=nice, къч=căce).

i) ѵ și ѵ au fost transcrise prin *i* chiar în cazul cuvintelor străine : єґѵптѣнїн (eghiptênii), кѵр (chir).

j) În cazurile foarte rare cînd ѣ are valoare de *i*, el a fost notat ca *i* : ѧпъшнс=împins.

k) Dintre semnele diacritice, singurul cu valoare fonetică, chendima, a fost transcris prin *i* : мѫннлє= mîinile, лѕ=lui.

l) Vocalele și consoanele duble au fost redate întocmai (чєтѧатє= cetaate, сѧмъ = saamă, дрептѧатє=dreptaate, їннѧ=Anna, їрран=Arran).

Unele slove chirilice au fost transcrise în conformitate cu normele ortografiei actuale :

1) є la început de cuvînt sau de silabă a fost redat fie prin *ie* (кѧ єшн=va ieşi, вое= voie, плоѧє= ploaie), fie prin *e* (ѧл=el, єра=era, єцн= eşti, мнє= mie, єн= ei, скрнє=scrie).

2) ѧ inițial a fost transcris prin *ia* (жстє=iaste, съ жн=să iai), dar și prin *ea* (прє ѧ=pre ea) ; aceeași literă precedată de ѣ a fost redată prin *ea* (ѧчѣѧ = acêea).

3) Potrivit aceloraşi norme, ѣ final a fost transpus prin *ia* în ѧчєцѣ (aceştia).

4) ѧ urmat de *n* a fost transcris *î* sau *în* (ѧнъланмє=înălțime, ѧножцє=înnoiește), iar înaintea labialelor *p* și *b*, *îm* (ѧпъратъ) ; urmat de *n*, ѧ a fost redat însă și în acest caz prin *î* (ѧнпъратъ=înpărat).

5) Cuvintele compuse au fost ortografiate potrivit normelor actuale (бнннкѕвѫнтѧвоѡ= binecuvînta-voiu, ѕнтѧєлєминѕл= untdelemnul), cu excepția situațiilor în care termenii își păstrau autonomia și, în consecință aveau o flexiune proprie (ѕнтѕлѕн дє лємн= untului de lemn).

BDD-B790-06 © 1993 Editura Universităţii „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:23:58 UTC)

6) Regulile ortografice actuale au fost aplicate și în cazul în care slova chirilică a fost transcrisă prin două litere latine (сѣ=se-au).

7) Restul semnelor chirilice au fost transcrise potrivit valorilor cunoscute.

La transcrierea textului, au fost coborîte în rînd suprascrierile, întregindu-se tacit toate prescurtările marcate prin titlă, cu excepția cuvintelor cu pronunție variabilă, la care întregirea s-a făcut între paranteze unghiulare (< >) potrivit contextului imediat: ѡ ш сътвраръ=și s<ă> săturară; ꙗ ш съ спъмѧнтѣѕѥ=și să s<e> spămîntéze etc.; nu a fost întregită în nici un fel vocala finală *(i)* după consoanele *m*, *ș* și *ț*, din motivele amintite mai sus, chiar dacă în cazul ultimei consoane soluția nu e cea potrivită și pentru ms. 4 389. De altfel, numărul prescurtărilor prin contragere este destul de mic în cele trei texte: blgorodnie (blagorodnie), blgoslovi, blgslvi (blagoslovi), blestema (blestema), ciste (cinste), Dvd (David), dmn (domn), dh (duh), dmnie (domnie), Iil (Israil, Izrail), Dmnzeu — Dmnzău (Dumnezeu —Dumnezău), împrat (împărat), Is Hs (Isus Hristos), Izl (Izrael), mlă (milă), mlstiv (milostiv); mrte (moarte), mrtul (mortul) sfți (sfinți).

Tot în mod tacit au fost corectate și greșelile de tipar (foarte puține, de altfel) din ediția *princeps*: (în loc de царъ (greșit), каръ=cară; în loc de чрѣлѧ= cerelui, чрюлѧи=ceriului; în loc de пестрѣ копсѣлѣ= pestre copsele, прѣсты коапсѣлѣ= preste coapsele etc.). Alte erori, omisiunile și întregirile de text din părțile deteriorate au fost marcate prin paranteze unghiulare, însoțite de note, iar repetițiile și cuvintele de prisos au fost puse între paranteze drepte ([ ]).

Parantezele și indicațiile copiștilor celor două manuscrise au fost de asemenea marcate prin note, iar în aparatul critic (NOTE) s-au dat toate notele liminare cu variante lexicale și comentarii ale copiștilor, ce au legătură directă cu textul (cu excepția concordanțelor biblice marginale, care nu interesează prezenta ediție). Sfîrșitul textului din fiecare coloană facsimilată a ediției *princeps* în această ediție a fost marcat printr-o bară oblică în toate celelalte patru coloane ce însoțesc pe pagini facsimilul.

La editarea celor trei texte, am folosit ortografia și punctuația de azi, notînd, în plus, accentele cuvintelor comune în cazul abaterilor de la normă; la fel am procedat și în cazul numelor proprii.

Versetele textelor au fost redate prin paragrafe distincte, potrivit *Bibliei* moderne, iar neconcordanțele de segmentare și de numerotare au fost marcate prin paranteze drepte ([ ]).

BDD-B790-06 © 1993 Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 13:23:58 UTC)